

Затверджено
наказом по закладу
від 25.03.2025 № 161

Погоджено
рішенням педагогічної ради
від 12.03.2025 (протокол № 5)

Положення
про організацію освітнього процесу у період карантину із
застосуванням технологій дистанційного навчання

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ПЕРІОД КАРАНТИНУ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

I. Технології дистанційного навчання

1.1. Дистанційна форма навчання - форма організації навчального процесу у закладах освіти, яка забезпечує реалізацію дистанційного навчання та передбачає можливість отримання випускниками документів державного зразка про відповідний освітній або освітньо-кваліфікаційний рівень.

У період карантину застосовуються технології дистанційного навчання у асинхронному режимі. Асинхронний режим це - взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники взаємодіють між собою із затримкою у часі, застосовуючи при цьому електронну пошту, форум, соціальні мережі, інші веб-ресурси тощо. Рішення про використання яких педагогічна рада закладу освіти ухвалює без погодження з органом управління освітою. Також педагогічна рада самостійно визначає форму навчальних (консультації, самостійне опрацювання тощо), які вивчаються за технологіями дистанційного навчання, погоджуючи їх із законними представниками учня.

1.2. Особливості організації освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання визначені пунктом IV Положення по дистанційне навчання (наказ МОН України від 25.04.2013 №466 зі змінами). Відповідно до нього, таке навчання організовується відповідно до робочих навчальних планів та освітньої програми закладу за такими формами:

- самостійна робота;
- контрольні заходи;
- навчальні заняття з використанням веб-ресурсів.

Взаємодія учасників освітнього процесу під час карантину відбувається у синхронному чи асинхронному режимах задля виконання задля виконання завдань робочої програми того чи іншого предмета:

- обмін навчальними матеріалами;
- спілкування під час навчальних занять за допомогою Skype зв'язку, інших ресурсів для передачі відео - , аудіо-, графічної та текстової інформації;
- організація лабораторних занять з використанням відповідних віртуальних тренажерів і лабораторій;
- виконання навчальних проектів тощо.

1.3. Перелік веб-ресурсів навчальних дисциплін (програм), необхідних для забезпечення дистанційного навчання, визначається навчальним закладом залежно від профілю навчальної дисципліни.

Відповідно до п. 5.3. Положення про дистанційне навчання у закладі освіти повинні бути дотримані такі умови системотехнічного забезпечення дистанційного навчання:

- апаратні засоби (персональні комп'ютери, мережеве обладнання, джерела безперебійного живлення, сервери, обладнання для відеоконференц-зв'язку тощо), що забезпечують розроблення і використання веб-ресурсів навчального призначення, управління навчальним процесом та необхідні види навчальної взаємодії між суб'єктами дистанційного навчання у синхронному і асинхронному режимах;
- інформаційно-комунікаційне забезпечення із пропускнуою здатністю каналів, що надає всім суб'єктам дистанційного навчання навчального закладу цілодобовий доступ до веб-ресурсів і веб-сервісів для реалізації навчального процесу у синхронному та асинхронному режимах;
- програмне забезпечення загального та спеціального призначення (у тому числі для осіб з особливими потребами), яке має бути ліцензійним або побудованим на програмних продуктах з відкритими кодами;
- веб-ресурси навчальних дисциплін (програм), що необхідні для забезпечення дистанційного навчання, можуть містити:
 - методичні рекомендації щодо їх використання, послідовності виконання завдань, особливостей контролю тощо;
 - документи планування навчального процесу (навчальні програми, навчально-тематичні плани, розклади занять);
 - відео- та аудіозаписи лекцій, семінарів тощо;
 - мультимедійні лекційні матеріали;
 - термінологічні словники;
 - практичні завдання із методичними рекомендаціями щодо їх виконання;
 - віртуальні лабораторні роботи із методичними рекомендаціями щодо їх виконання;
 - віртуальні тренажери із методичними рекомендаціями щодо їх використання;
 - пакети тестових завдань для проведення контрольних заходів, тестування із автоматизованою перевіркою результатів, тестування із перевіркою викладачем;
 - ділові ігри із методичними рекомендаціями щодо їх використання;
 - електронні бібліотеки чи посилання на них;
 - бібліографії;
 - дистанційний курс, що об'єднує зазначені вище веб-ресурси навчальної дисципліни (програми) єдиним педагогічним сценарієм;
 - інші ресурси навчального призначення.

Перелік веб-ресурсів навчальних дисциплін (програм), необхідних для забезпечення дистанційного навчання, визначається навчальним закладом залежно від профілю навчальної дисципліни.

Для забезпечення дистанційного навчання учнів освітній заклад може створювати власні веб-ресурси або використовувати інші веб-ресурси, що підлягають перевірці у цьому навчальному закладі.

1.4. Інструментами спілкування у дистанційному навчанні є:

– Електронна пошта (для організації спілкування викладача й учня, а також учнів між собою);

– Форум з певної проблеми або теми (Програмне забезпечення форумів дозволяє приєднати різні файли певного розміру. Кілька форумів можна об'єднати в один великий. Наприклад, під час роботи малої групи учнів над проектом, створюються форуми для кожної окремої групи з метою спілкування під час проведення дослідження над вирішенням поставленого для даної групи завдання).

– Чат – спілкування користувачів мережі в режимі реального часу, засіб оперативного спілкування людей через Інтернет. Є кілька різновидів чатів: текстовий, голосовий, аудіовідеочат. Найбільш поширений текстовий чат. Голосовий чат дозволяє спілкуватися за допомогою голосу, що під час вивчення іноземної мови у дистанційній формі є важливим моментом. Найбільш поширеними на сьогодні є Viber (миттєвий обмін повідомленнями для передання завдань учням для подальшого виконання), Telegram, WhatsApp.

– Відеоконференція – це конференція реального часу в on-line режимі. Вона проводиться у визначений день і в призначений час. Для якісного проведення відеоконференції, як і телеконференції, необхідна її чітка підготовка: створення програм (цим займається мережевий викладач), своєчасна інформація на сайті і розсилка за списком (виконує педагог-куратор). Відеоконференція – один із сучасних способів зв'язку, що дозволяє проводити заняття у «віддалених класах», коли учні і викладач знаходяться на відстані. Прикладами сервісів для організації групового веб-консультування на сьогодні є Skype, Google Hangouts.

– Соціальні спільноти. Наприклад, Facebook можна використовувати для отримання завдань учнями, проведення консультацій, взаємообміну довідковою інформацією, проходження тестів та ін. шляхом організації спільноти.

Розкривати нову тему, давати нові знання, провокувати думки можна також, використовуючи:

- тематичний контент Youtube (тематичне відео, короткі ролики, фільми-екранізації, освітні канали, фільми BBC або National Geographic та ін.)
- інфографіку;
- аудіо-книги або підкасти, інтерв'ю з цікавими людьми;
- youtube-канали викладачів-предметників;
- блоги вчителів-предметників (за категоріями) та ін.

1.5. Для організації дистанційного та індивідуального навчання у закладі вчителі можуть використовувати наступні веб-технології та програмні засоби.

1. Платформа Moodle – безкоштовна платформа з широкими можливостями кастомізації. Встановлюється тільки на свій сервер. Є безліч плагінів для розширення функціоналу. Вимагає навичок web-розробки для адміністрування.

2. Платформа Google Classroom – це інструмент, що пов’язує Google Docs, Google Drive і Gmail, допомагає створювати і впорядковувати завдання, виставляти оцінки, коментувати і організовувати ефективне спілкування з учнями в режимі реального часу або в режимі дистанційного навчання. Завдяки платформі Classroom можна організувати проектну роботу, перевернуте навчання, дистанційне навчання.

3. Веб-додаток Edmodo – освітній сайт, який являє собою усічену соціальну мережу за типом Facebook, яка дозволяє спілкуватися вчителям та учням, об’єднавшись навколо процесу навчання у школі.

4. Платформа LearningApps.org – онлайн-сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні вправи. Він є конструктором для розробки різноманітних завдань з різних предметних галузей для використання і на уроках, і позаурочний час, і для малечі, і для старшокласників. Крім того, Learningapps.org надає можливість дистанційного навчання кожному вчителю, адже дозволяє створити набір класів у власному акаунті, ввести дані про учнів, їх профілі, задати пароль для входу та викладати вправи для виконання.

5. Платформа Learning.ua – містить онлайн тести, інтерактивні завдання з математики, української мови.

6. Платформа Stepik – безкоштовна освітня платформа та конструктор відкритих онлайн-курсів та уроків.

7. Хмарні сервіси (Office365, Google) для спільної роботи учнів та вчителя.

1.5. Використання конкретних веб-ресурсів здійснюється закладом освіти з урахуванням їх академічної та організаційної автономії (частина 3 статті 2, частина 1 статті 22 Закону України «Про освіту»). Крім того, педагогічні працівники мають право на академічну свободу, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну діяльність, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі (частина 1 статті 54 Закону України «Про освіту»).

1.6. Контрольні заходи з навчальних предметів під час карантину із застосуванням технології дистанційного навчання передбачають проміжний (тематичний, модульний), підсумковий контроль, визначені освітнім закладом, якщо може бути забезпечено одночасне їх проведення для учнів усього класу. Або, за рішенням педради, до календарних планів можуть бути внесені зміни щодо графіку проведення контрольних зрізів.

Ведення шкільної документації у класі здійснюється на загальних засадах відповідно до визначеного законодавством порядку.

1.7. Правила дистанційного навчання

Для організації ефективного освітнього процесу під час карантину із застосуванням технології дистанційного навчання вчителі мають дотримуватися таких правил:

1. Використовувати однаковий підхід, засоби та платформи для комунікації.
2. Обов'язково організовувати живе спілкування.
3. Платформа має бути зручною як для вчителя, так і для учня.
4. Єдина система оцінювання.
5. Формування єдиного плану занять та тем.
6. Не використовувати виключно одну форму комунікації.
7. Гейміфікація.
8. Робота в онлайн-групах.
9. Система «питання-відповідь» із зазначенням часу на виконання завдань

1.8. Оформлення конспекту уроку:

- 1) У плані роботи педагога:
 1. Дата, клас
 2. Тема уроку
 3. Онлайн трансляція або відео з теми в інтернеті (нова тема)
 4. Презентація учителя (або запис трансляції)
 5. Підручник
 6. Практичні завдання (без оцінювання)
 7. Тести або інші завдання відповідно до календарно планування, які можливо оцінити
 8. Пошта, куди відправити розв'язки (або відкрити доступ, якщо онлайн)
 9. Дедлайн виконання завдання
- 2) У плані для учнів:

Дата:

Клас:

Предмет:

Тема:

Відео для перегляду (посилання)

Презентація (посилання)

Підручник: §... вправа №..., завдання №...

Тест онлайн (посилання)

Результати роботи (скріншот, фото..) на пошту (вайбер тощо)

Термін виконання до....

II. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАПОВНЕННЯ

ШКІЛЬНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Міністерство освіти і науки України у короткому відео надало детальне роз'яснення щодо «фіксації» освітнього процесу та ведення класних журналів під час карантину:

- журнали можна буде заповнити після завершення карантину;
- заповнення журналів відбуватиметься за індивідуальним графіком закладу освіти;
- дати та зміст уроків потрібно записувати у класні журнали відповідно до календарно-тематичного планування згідно з розкладом;
- під час заповнення журналу можна використовувати нотатки й замітки із власних записів та електронних журналів, які були зроблені вчителем у довільній формі під час карантину;
- на підставі поточних оцінок та контрольних робіт виставляються тематичні. Якщо контрольні роботи проводилися у формі тестувань, відповідно те ж саме фіксується і в змісті (контрольне тестування);
- семестрове оцінювання здійснюється на підставі тематичного оцінювання, здійсненого під час другого семестру;
- річне оцінювання проводиться за результатами семестрових оцінок;
- журнал обліку замін не заповнюється.

ІІІ. САНІТАРНО-ГІГІЄНІЧНІ ВИМОГИ РОБОТИ НА КОМП'ЮТЕРІ

Гігієнічні вимоги до приміщень та нормативи чинників, що створюються при роботі комп'ютерів, гігієнічні вимоги до експлуатації персональних комп'ютерів, що застосовуються в навчально-виховному процесі в навчальних закладах різних форм власності встановлюють Державні санітарні правила і норми «Влаштування і обладнання кабінетів комп'ютерної техніки в навчальних закладах та режим праці учнів на персональних комп'ютерах» (ДСанПіН 5.5.6.009-98).

Дія та вплив електромагнітного випромінювання ґрунтовані на концепції взаємодії зовнішніх полів з внутрішніми полями організму людини, на центральну нервову систему, очі, кровотворну систему, серцево-судинну систему, ендокринну та імунну системи і обмінні процеси.

Регулярна робота з комп'ютером без застосування відповідних захисних засобів приводить до зниження імунітету, захворювання органів зору, до хвороб серцево-судинної системи та шлунково-кишкового тракту. Спілкування з комп'ютером супроводжується нервовим напруженням, оскільки вимагає швидкої реакції. Короточасна концентрація нервових процесів викликає у дитини втоми.

Запобігти перевтомі можна – слід обмежити тривалість роботи учня за комп'ютером, робити гімнастику очей, правильно облаштувати робоче місце дитини, використовувати виключно якісні програми, які відповідають віку дитини.

Безперервна робота перед екраном комп'ютера повинна бути не більше:

- для учнів 10-11 класів на першій годині занять 30 хв., на другій годині занять - 20 хв.;
- для учнів 8-9 класів - 20-25 хв.;
- для учнів 6-7 класів - до 20 хв.;
- для учнів 2-5 класів - 15 хв.

IV. МЕТОДОЛОГІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

ВЗАЄМОДІЯ МІЖ УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

4.1. Взаємодія всіх учасників освітнього процесу — один з найважливіших факторів успішного функціонування будь-якої шкільної спільноти. В умовах дистанційного навчання, коли вчителі й учні не можуть бути поруч, взаємодія між усіма учасниками освітнього процесу: адміністрацією школи, вчителями, учнями і батьками — набуває особливої важливості.

4.2. Адміністрація школи забезпечує організацію діяльності закладу освіти в умовах режиму дистанційного навчання, узгоджує правила та розклад взаємодій усіх учасників освітнього процесу для виконання освітніх програм закладу.

Завдання керівника закладу:

- обговорити зміну форм навчання з педагогічним колективом,
- обрати онлайн платформу,
- організувати й запровадити навчання з використанням дистанційних технологій.

4.3. У свою чергу, завдання вчителів — організувати комунікацію з учнями і батьками.

Запроваджуючи дистанційне навчання, адміністрація закладу бере до уваги наявність техніки і доступу до інтернет у вчителів та учнів, специфіку початкової, основної та старшої школи.

Директор закладу визначає відповідальну особу, координатора дистанційного навчання, який/яка комунікуватиме щодо питань організації дистанційного навчання.

Вчитель/ка зобов'язаний(а):

- ✓ Виконувати освітню програму для досягнення учнями передбачених результатів навчання.
- ✓ Надавати інформацію щодо обсягу та змісту навчального матеріалу, завдань на його закріплення.
- ✓ Перевіряти й оцінювати їх та надавати відгуки на виконані завдання.
- ✓ Саме вчитель/ка співпрацює з усіма учасниками освітнього процесу. Він/вона має розуміти мету, план виконуваних завдань, інструментарій для праці, її обсяг та методику оцінювання виконаної роботи,
- ✓ Запланувати графік своєї роботи.
- ✓ Визначити базові інструменти та платформу.

- ✓ Провести пробний урок з колегами.
- ✓ Скласти графік онлайн-зустрічей з учнями.
- ✓ Створити групу або спільноту з учнями в зручному месенджері та повідомити про дату і час занять.

4.4. Для реалізації завдань індивідуальної освітньої траєкторії осіб з особливими освітніми потребами вчителям та асистентам вчителів інклюзивних класів/груп необхідно проаналізувати індивідуальну програму розвитку дитини, календарно-тематичне планування, визначити теми для вивчення в дистанційному режимі, розробити тематичні завдання в системі онлайн у межах встановленого навантаження.

4.5. Учні мають опрацьовувати навчальні матеріали для оволодіння відповідними компетентностями та досягнення передбачених освітньою програмою результатів навчання, дотримуючись принципу академічної доброчесності.

4.6. Батьки зобов'язані забезпечити належні умови для навчання, сприяти виконанню дитиною завдань та досягненню передбачених результатів.

Перед початком роботи необхідно організувати онлайн-конференцію з **учнями та їхніми батьками**, обговорити форми співпраці та інші організаційні питання, скоординувати роботу всіх у зручному форматі. На сайті школи розміщується розклад занять (консультацій) учителів і загальний алгоритм дій під час дистанційного навчання.

4.7 Діалог між учителями й учнями є важливим у ході як письмового, так і усного онлайн-спілкування. При цьому необхідно, щоб учень чи учениця отримували якісний зворотний зв'язок, це додатковий стимул та мотивація. При роботі в групі або спільноті вчителю/вчительці необхідно створити для окремого учня або учениці ситуації успіху поруч з однолітками.

Завдання вчителя/вчительки:

— зробити матеріал максимально доступним, цікавим, наочним і таким, що стимулюватиме до розширення знань. Завжди більш виразними є ілюстровані онлайн-уроки, що спонукають дитину до співтворчості, пошуку, перетворюють її на дослідника. Зворотний зв'язок з учителем/вчителькою — важливий фактор засвоєння знань. Дитина повинна бачити свої успіхи і вчитися працювати над помилками.

Мотивація досягнення реалізується в успішності освітньої діяльності учнів, у прагненні до поставлених цілей і виявленні наполегливості. Учні й учениці, орієнтовані на успіх, частіше досягають своїх цілей. Так працює і традиційна школа, але в умовах дистанційного навчання особливо важливо хвалити учнів, відзначати їхні досягнення й успіхи, навіть невеликі.

4.8. Гнучкість місця, часу, темпу та траєкторії навчання

Дистанційне навчання базується на принципі гнучкості місця, часу, темпу та траєкторії навчання, і використати ці переваги. Можливість впливати на деякі аспекти свого навчання підвищує внутрішню мотивацію учнів, тож варто дати їм

вибір у тому, які завдання виконувати (наприклад, 3 з 5 запропонованих), у якому порядку, за яким розкладом (у межах навчального тижня). Самостійна відповідальність за власну навчальну траєкторію формується поступово, тому варто нарощувати автономність у процесі навчання.

4.9. Кожен(на) учитель/вчителька, стикаючись із викликом організації дистанційного навчання, має скоригувати власні календарно-тематичні плани, оптимізувати матеріал та очікувані результати, заплановані на період дистанційного навчання. Важливо забезпечити досягнення очікуваних результатів навчання, водночас пам'ятаючи, що деякі з них можуть бути недостижними в нових умовах, деякі — потребуватимуть незначної корекції, а частина — залишаться незмінними.

У ході планування навантаження кожного заняття слід мати на увазі, що самостійне опрацювання матеріалу учнями триває довше, аніж виклад цього матеріалу вчителем/ вчителькою. Варто скоротити, наскільки це можливо, обсяг матеріалу. Це означає оптимізувати тематичне планування, вилучити несуттєві фрагменти, комбінувати матеріал кількох тем в одну. Також доцільно переглянути очікувані результати навчання і встановити дещо нижчий їх рівень або цілком їх скоригувати, якщо в умовах дистанційного навчання їх досягнення є надто складним.

Початково варто розраховувати на охоплення приблизно половини планованого матеріалу. Якщо клас успішно і швидко засвоює скорочений матеріал, можна поступово додати вилучені теми.

4.10 Академічна доброчесність

Дистанційне навчання створює нові виклики для дотримання норм і правил академічної доброчесності. Для учнівства виникає можливість списування, для вчительства постає проблема справедливого оцінювання. Учитель має використовувати наступні прийоми, які спонукатимуть дітей чесно й самостійно виконувати завдання, якщо вчитель/ка:

заохочуватиме і хвалитиме дітей, коли бачитиме, що робота виконана самостійно, хоч і не ідеально;

- даватиме робочі завдання, де рівень складності наростає від елементарного до дуже складного (якщо дитина виконала завдання лише до половини, вчитель/ка дякуватиме за зроблену роботу і пояснить складніший матеріал додатково);

- даватиме індивідуальні завдання кожному хоча б раз на кілька тижнів, можна вибірково;

- даватиме завдання з готовими відповідями з проханням спробувати спочатку виконати завдання самостійно, не підглядаючи, а якщо щось незрозуміло — звернутися за роз'ясненнями до вчителя/вчительки;

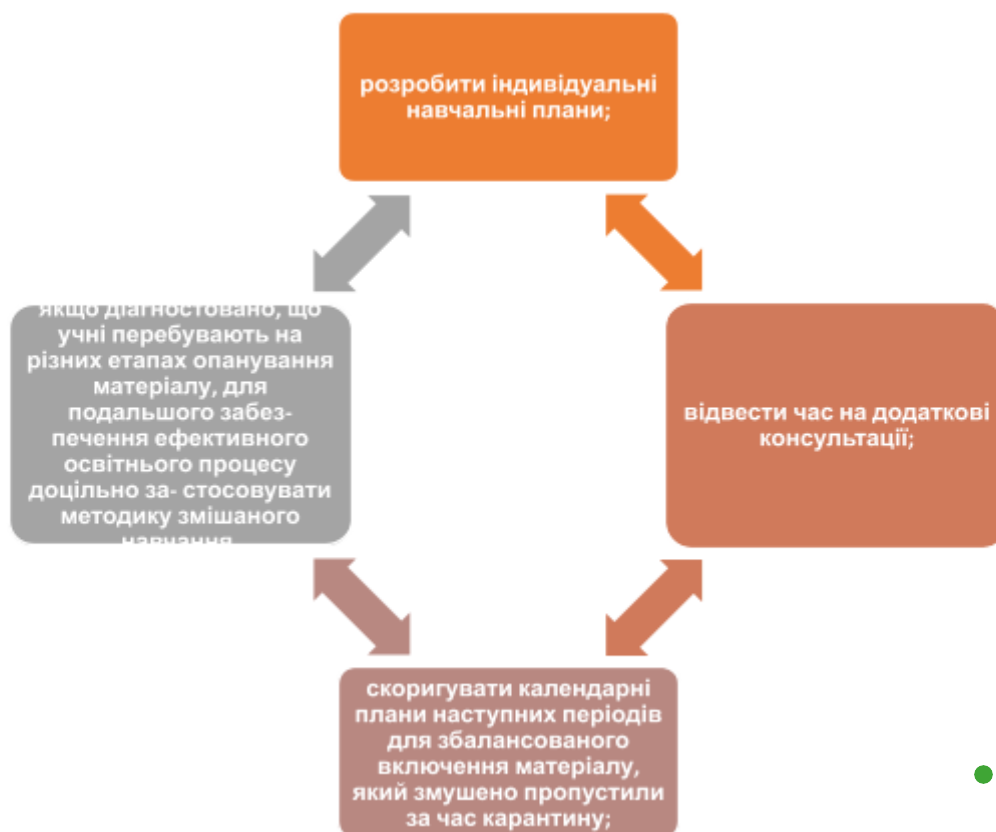
- даватиме завдання, які передбачають власні міркування та висловлення власної думки дитини, а не вибір з готових відповідей

Учителям варто чітко вимірювати і прогнозувати час, який знадобиться дітям на виконання завдань, а також узгоджувати в педколективі графік перевірних робіт, щоб зберігати рівномірний розподіл навантаження протягом робочого тижня.

4.11. Повернення до очного навчання

Існує кілька можливих сценаріїв повернення до очного навчання після завершення карантину. Проте в будь-якому з них необхідно провести діагностику та аналіз опанування учнями матеріалу, пропонованого під час дистанційного навчання. Зважаючи на те, що в базовій школі учні вивчають багато предметів, надзвичайно важливо відвести на цей процес достатньо часу для уникнення перевантаження та зайвого емоційного напруження. Якщо є можливість, варто застосовувати метод спостереження за діяльнісними проявами опанованих компетентностей окрім або замість контрольних робіт, базованих на засвоєнні теоретичних відомостей.

4.12. Для забезпечення виконання освітніх програм закладу в разі потреби необхідно:

4.13. Важливо проаналізувати ефективність технологій, використаних під час дистанційного навчання на карантині, зокрема й для того, щоб продовжити використовувати деякі з них для змішаного навчання, електронної підтримки очних занять тощо. Для цього потрібно визначити практики та технології, які підтвердили свою успішність, і застосовувати їх надалі.

Найбільш імовірно, що та чи інша форма змішаного навчання буде застосовуватись і надалі, тож закладу освіти варто докладно дослідити можливі технологічні рішення для забезпечення безперервного навчального процесу, організувати підвищення кваліфікації для вчителів, запропонувати ознайомчі курси чи окремі заняття для учнів та батьків.

V. ЗАСОБИ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

5.1. Критерії вибору засобів організації дистанційного навчання.

Для забезпечення дистанційного навчання учнів учитель/ка може створювати власні веб-ресурси або використовувати інші веб-ресурси на свій вибір. При цьому обов'язково надати учням рекомендації щодо використання ресурсів, послідовності виконання завдань, особливостей контролю тощо. Щоб привчати дітей до академічної доброчесності, важливо завжди давати коректні посилання на джерела використаної інформації.

5.2. Найголовнішим критерієм вибору інструментів для організації дистанційного навчання має бути **відповідність** поставленим методичним цілям, тобто те, наскільки певний сервіс чи ресурс уможливорює досягнення очікуваних результатів навчання в дистанційному форматі.

При цьому бажано також урахувати **універсальність** цих інструментів, щоб скоротити кількість різних платформ, які використовуються для навчання.

Порівнюючи кілька інструментів, варто враховувати **зрозумілість** інтерфейсу як для вчительства, так і для учнівства. Перевагу краще надати україномовним ресурсам або таким, що мають інтуїтивно зрозумілий інтерфейс. Водно- час важливо врахувати можливі особливі потреби учнів та засади універсальної **доступності** програмних засобів. В умовах, коли навчання відбувається за допомогою персональних пристроїв, слід зважати на розмаїття цих пристроїв та обирати ресурси, які максимально підходять для **різних платформ** (персональні комп'ютери, планшети, мобільні пристрої Apple, Android тощо).

Важливим моментом є необхідність реєстрації учнів на веб-ресурсі, адже слід пам'ятати про інформаційну **безпеку** та мінімізувати кількість платформ, на яких ми пропонуємо реєструватись учням та педагогам. Потрібно уважно ознайомлюватись із правилами використання платформ і, на- скільки можливо, мінімізувати обсяг персональних даних, які фіксуються на них.

5.3. Створення комунікативного простору

Дистанційне навчання передбачає кілька типів взаємодій з різними цілями:

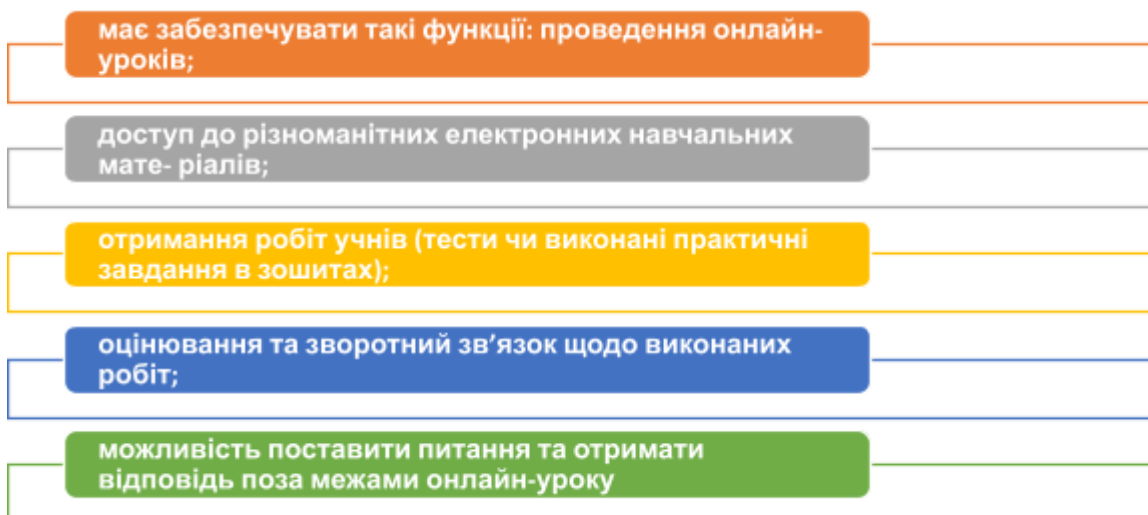

Важливо створити таку комунікаційну структуру, яка була б гнучкою (кожен педагог має власний простір для викладання необхідних матеріалів, забезпечення взаємодій та відгуків учням) і багатогранною (учням не потрібно реєструватись у різнопланових системах, доступ відбувається з єдиного ресурсу чи порталу).

5.4. Два основні завдання, які мають вирішуватись комунікаційними системами:

1. Налагодження первинної комунікації між учнями, батьками та вчителями, оперативне інформування щодо динамічних змін, оголошення від адміністрації закладу освіти. Це оптимально здійснювати через служби миттєвих повідомлень, соціальні мережі (закриті групи чи спільноти класів). Для таких цілей можливе також використання сайту закладу освіти (для повідомлень, що можуть бути публічними, і для всіх повідомлень, якщо на сайті є обмежений доступ лише для учнів та батьків).

2. Створення простору для організації дистанційного навчання. Простір для організації дистанційного навчання

Оптимальною видається організація віртуальних просторів як своєрідних точок входу для учнів певного класу (“класних кімнат”), звідки посилання ведуть до індивідуальних учительських кабінетів, де відбувається безпосередня навчальна взаємодія. Залежно від розміру класу, кількості класів, інших особливостей організації освітнього процесу в закладі, можна обмежитись цими “класними кімнатами”, не виокремлюючи окремих ресурсів за предметами навчання.

Таку структуру можна реалізовувати різними технічними інструментами, наприклад Padlet, Google Classroom, Moodle тощо.

VI. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

6.1. Формування навчальних навичок учнів в умовах дистанційного навчання та комунікація з батьками

Рівень готовності до самостійної роботи в учнів початкових класів нижчий, ніж в учнів основної та старшої школи. Організовувати роботу найменших учнів мають дорослі. Тому первинна комунікація вчителя/вчительки початкових класів з батьками з організаційних питань має бути довшою і тривалішою, з поступовою передачею відповідальності дітям за процес навчання.

Найкращий спосіб уникнути непорозумінь з батьками — чіткі правила спілкування, які варто запропонувати з самого початку навчання. Чим більше інформації отримуватимуть батьки, тим більше вони відчуватимуть себе частиною команди. Якщо батьки розумітимуть, що і навіщо робить учитель/ка, вони довірятимуть йому/їй і процес навчання відбуватиметься комфортніше для всіх сторін. Ефективне спілкування батьків і вчителів завжди має починатися з позитиву та довіри, це має вирішальне значення.

Для того, щоб спілкування було послідовним, воно також повинне вписуватися в насичений графік учителя/вчительки. Зважаючи на обставини, необхідно домовитись з батьками учнів, як і коли буде підтримуватися зв'язок з ними, визначити години й канали для спілкування: електронні листи, веб-конференції, групи в соціальних мережах, Viber чи інші засоби. Під час розмови з батьками (за будь-якої форми навчання) треба запевнити їх, що все що стосується їхньої дитини, є конфіденційним.

6.2. Розклад уроків

Складаючи розклад уроків за будь-якого режиму, необхідно враховувати такі умови:

- забезпечення якнайбільш рівномірного навантаження на учасників освітнього процесу;
- забезпечення гнучкості графіка навантаження, розміщення уроків з урахуванням базових вимог.

Починати краще з меншої кількості уроків, поступово їхню кількість можна збільшувати. Під час організації дистанційного навчання потрібно відштовхуватися від того рівня знань, умінь і навичок, який учні мали до карантину.

Орієнтовний розклад (для 1 класу)

№	Час	Пн	Вт	Ср	Чт	Пт
1	10.00 – 10.20	Українська мова	Я досліджую світ	Мистецтво	Українська мова	Українська мова
2	10.20 – 10.30	Перерва	Перерва	Перерва	Перерва	Перерва
3	10.30 – 10.50	Математика	Математика	Українська мова	Я досліджую світ	Математика
4	10.50 – 11.00	Перерва	Перерва	Перерва	Перерва	Перерва
5	11.00 – 11.20	Іноземна мова	Українська мова	Математика	Іноземна мова	Я досліджую світ
6	11.20 – 12.30	Перерва	Перерва	Перерва	Перерва	Перерва
7	12.30 – 13.00	Робота в асинхронному режимі (розподіляє вчитель на власний розсуд)	Робота в асинхронному режимі (розподіляє вчитель на власний розсуд)	Робота в асинхронному режимі (розподіляє вчитель на власний розсуд)	Робота в асинхронному режимі (розподіляє вчитель на власний розсуд)	Робота в асинхронному режимі (розподіляє вчитель на власний розсуд)

6.3. Орієнтовний графік роботи вчителя під час дистанційного навчання

При дистанційному навчанні значну частину свого часу вчитель/ка витрачає на підготовку до уроку та аналіз власної діяльності. Вчитель/ка не мусить працювати цілодобово і має дбати про себе, щоб не допустити професійного вигорання і перевтоми. Наводимо орієнтовний графік роботи вчителя.

9.00-10.00: підготовка та розміщення навчальних матеріалів на платформі
10.00-13.00: проведення уроків (з використанням обраної платформи та інструментів дистанційного навчання)
13.00-14.00: 5-10-хвилинні онлайн-консультації (індивідуальні або в

6.4. Особливості оцінювання і контролю

Оцінювання — процес встановлення рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом предмета відповідно до вимог чинних програм. Орієнтиром для оцінювання в Типових освітніх програмах є очікувані результати навчання здобувачів. Вчителю варто скоригувати календарно-тематичне планування, визначити основний матеріал і той, що підлягає повторенню або пропедевтиці. Краще зосередитись на обов'язковому матеріалі, якій учні мають засвоїти саме в цьому класі. Під час організації контролю та оцінювання найголовніше — переконатися, що всі зрозуміли базові підходи і правила.

Саме тому в умовах дистанційного навчання, коли значну частину матеріалу учні мають проходити самостійно, особливої ваги набуває формувальне оцінювання. Важливо якомога частіше давати учням зворотний зв'язок:

- відзначати успіхи, щоб зберігати мотивацію,
- надавати поради про те, що потребує додаткового опрацювання,
- хвалити за помилки, якщо вони виявлені самим(ою) учнем/ученицею.

Формувальне, поточне та підсумкове оцінювання результатів навчання на предмет їхньої відповідності вимогам навчальної програми, вибір форм, змісту та способу оцінювання здійснюють педагогічні працівники закладу.

6.5. Заклад освіти має право визначити власні підходи до контролю та оцінювання результатів навчання учнів. Рішення треба обговорити на онлайн-конференції методичного об'єднання закладу й виробити спільні підходи до оцінювання результатів навчання, а також визначити терміни проведення та оцінювання підсумкових контрольних робіт для учнів, які не мали технічної змоги пройти онлайн-навчання та оцінювання. Як зазначено в наказі Міністерства освіти і науки від 14.07.2015 № 762 «Про затвердження Порядку переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти до наступного класу», зареєстрованому в Міністерстві юстиції України від 30 липня 2015 р. за № 924/27369, переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти (крім перших та других класів) до наступного класу здійснюється на підставі результатів підсумкового (семестрового та річного) оцінювання учнів (вихованців) згідно з рішенням педагогічної ради закладу загальної середньої освіти, що впродовж п'яти робочих днів з дати прийняття має бути оприлюднене на його інформаційному стенді.

6.6. Після повернення до очного навчання вчителі продіагностують готовність учнів і скоригувати календарно-тематичне планування залежно від їхніх потреб. Оцінювання результатів навчання учнів 1-2 класів має формувальний характер та здійснюється вербально. Головна мета формувального (по- точного) оцінювання — підтримати кожного учня в процесі навчання. Формувальне оцінювання на відстані є складним, але можливим. Важливим

фактором при цьому є розуміння матеріалу учнями та надання змістовних відгуків учителем.

Мета формувального оцінювання результатів навчання учнів початкових класів має відповідати навчальній меті, якої можна досягти. Результати навчання окремого учня/учениці порівнюються з його/її попередніми результатами, а не з результатами інших дітей класу. Пам'ятайте: учні, орієнтовані на успіх, частіше досягають своїх цілей. Відзначення навіть найменших успіхів є важливою підтримкою для всіх дітей, особливо молодших школярів.

6.7. Під час оцінювання навчальних результатів учнів важливим є зворотний зв'язок між учителем/учителькою та учнем/ученицею. Для цього потрібно:

Алгоритм дій

спільно з'ясувати зміст зробленого;

порівняти реальні результати з очікуваними;

проаналізувати, чому сталося так, а не інакше;

зробити спільні висновки;

обговорити нові теми для обмірковування;

встановити зв'язок між тим, що вже відомо, і тим, що потрібно засвоїти в майбутньому,

скласти план подальших дій.

6.8. Оптимальним способом оцінювання в умовах дистанційного навчання є оцінювання в режимі онлайн — якщо є технічна можливість, то на дистанційних платформах, на яких існує така функція. Працюючи на платформах, учні можуть посперечатися з однокласниками, обговорити проблеми, висловити власну думку, побачити і почути їхню думку про свої досягнення (взаємооцінювання). Учитель/ка може за- пропонувати учням поміркувати про власне оцінювання, попросити учнів оцінити свої знання з теми, порівняти з тим, що вони знали, і визначити, що нове дізнались (самооцінювання).

Отримання навчальних матеріалів та спілкування між учасниками дистанційного навчання під час оцінювання, що проводиться дистанційно, забезпечується передачею відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації в синхронно- му або асинхронному режимі. Це можуть бути письмові ро- боти (самостійні й контрольні, перекази, у тому числі окремі тестові, компетентнісні завдання тощо), а також навчальний проєкт, заповнення таблиць, побудова схем,

моделей тощо. У разі потреби завдання учнів можна контролювати через будь-який месенджер, що забезпечує відозв'язок (Zoom, Skype тощо). Оскільки на сьогодні не розроблено єдину систему оцінювання для дистанційної форми навчання, учасники освітнього процесу за домовленістю можуть користуватися тими засобами, які комфортні для всіх.

Під час контролю та оцінювання обов'язково зважати на рівень здоров'я учнів та загальний досвід дистанційного навчання, а також на технічні проблеми, які можуть виникати під час виконання завдань. Важливо надавати дітям більше спроб і часу на виконання контрольних завдань.

6.9. З метою оцінити індивідуальні досягнення учнів може бути використано метод оцінювання портфоліо.

Портфоліо — це накопичувальна система оцінювання, що передбачає формування вміння учнів ставити цілі, планувати й організовувати власну навчальну діяльність; накопичення різних видів робіт, які засвідчують рух в індивідуальному розвитку; активну участь в інтеграції кількісних і якісних оцінок; підвищення ролі самооцінки.

Таке оцінювання передбачає визначення критеріїв для включення учнівських напрацювань до портфоліо; форми подання матеріалу; спланованість оцінного процесу; елементи самооцінки з боку учня тощо.

Для створення портфоліо немає встановлених правил і вимог. Основна суть портфоліо полягає в тому, щоб показати, на що здатні учні. Способи оформлення портфоліо можуть бути різними: від відбору найкращих досягнень з предмета до накопичення всіх робіт, виконаних учнем за рік.

Вимоги до очікуваних результатів навчання учнів 1-4 класів використовуються для формувального (поточного) та завершального (підсумкового) оцінювання. Завершальне (підсумкове) оцінювання результатів навчання в 1-4 класах відбувається лише в кінці навчального року та обліковується у свідоцтві досягнень для 1-2 класів та в таблиці навчальних досягнень для 3-4 класів.

6.10. Якщо дитина під час дистанційного навчання не мала доступу до інтернету й цифрових ресурсів, її рівень знань оцінюється після відновлення очного навчання. Якщо дистанційне навчання тривале і є можливість та готовність до співпраці з боку батьків чи законних представників дитини, виконані роботи дитини можуть бути надіслані вчителю поштою.

6.11. Дистанційне навчання дітей з особливими потребами

Діяльність дитини з особливими освітніми потребами оцінюється не лише з позиції набутих знань, а насамперед — з позиції прогресивного розвитку.

Для успішної реалізації дистанційного навчання надзвичайно важливими є:

- залучення батьків до консультування щодо особливостей організації процесу дистанційного навчання;

- повторення та актуалізація раніше вивченого матеріалу;
- урахування індивідуальної працездатності дитини відповідно до стану її здоров'я;
- моніторинг динаміки втомлюваності;
- дотримання режиму дня, заснованого на наукових рекомендаціях;
- спокій, впевненість і позитивні емоції педагогів та батьків.

Відповідно до індивідуальних особливостей освітньої діяльності для кожного учня/учениці з особливими освітніми потребами, який/яка навчається в інклюзивному класі, у порядку, визначеному законодавством, складаються індивідуальна програма розвитку та індивідуальний навчальний план (у разі потреби).

VII. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ОСНОВНОЇ ТА СТАРШОЇ ШКОЛИ

7.1. Співпраця з учнями основної школи

Викликом дистанційного навчання для учнів основної школи є велика кількість предметів, які викладаються різними вчителями. Кожен педагог має власні підходи, методики, надає перевагу різним цифровим інструментам. Тому дуже важливо узгодити базові засади взаємодії, для того щоб не перевантажувати учнів надмірною кількістю платформ та засобів навчання.

Важливою і корисною для учнів буде допомога із встановленням чіткого розпорядку дня (з можливою варіативністю наповнення окремих блоків), укладення плану виконання завдань з різних предметів (зокрема, якщо школа пропонує асинхронний режим взаємодії).

Необхідно узгодити (між усіма учасниками процесу) розуміння основних понять та термінів. Наприклад, опрацювати параграф означає: прочитати текст, відповісти на запитання після параграфа, скласти таблицю, карту понять, часову шкалу, інфографіку, скласти власне запитання до параграфа тощо. Усе це, по суті, різні завдання, які можуть бути виконані в результаті прочитання певного тексту. Тому дуже важливо конкретизувати очікуваний результат роботи, надавати чіткі інструкції щодо дій учнів для його досягнення.

7.2. Співпраця з учнями старшої школи

Дистанційне навчання для старшокласників відкриває можливість реалізувати власну навчальну траєкторію, зосередившись на тих предметах, які відповідають особистим зацікавленням. Так, оптимізація розкладу дозволить скоротити кількість різних предметів кожного дня і виділити більші часові блоки для підготовки кожного з уроків. При цьому важливо не перевантажувати учнів завданнями з тих предметів, які не вивчаються на профільному рівні відповідно

до навчального плану класу. Особливо це стосується майбутніх випускників, активно зосереджених на підготовці до державної підсумкової атестації та зовнішнього незалежного оцінювання.

Учителі мають застосувати накопичувальну систему оцінювання, за якої учень може обрати, які саме завдання виконати для отримання достатнього бала. Можливість вибрати спосіб демонстрації опанування матеріалу підвищує мотивацію та власну відповідальність учня за результати навчання.

7.3. Окрім безпосередніх завдань від учителя/учительки, для учнів старших класів необхідно надавати рекомендації щодо перегляду тематичних вебінарів, фрагментів або й цілих онлайн-курсів на доступних платформах дистанційного навчання. Такі види діяльності можна пропонувати щонайменше як альтернативні власним завданням учителів і з профільних предметів, і з тих, що вивчаються на рівні стандарту. Для організації обміну інформацією про подібні можливості можна організувати додаткові комунікаційні канали, чати, групи, в яких учні можуть описувати власні знахідки, ділитись посиланнями на цікаві ресурси, а також враженнями від роботи із ними.

7.4. Розклад уроків

Формуючи розклад занять на час дистанційного навчання, найбільш доцільно комбінувати різні режими взаємодій: синхронний, асинхронний, з використанням як доступних підручників, посібників, робочих зошитів, так і онлайн-ресурсів та сервісів. Вирішуючи, яким каналом комунікації варто скористатись у тому чи іншому випадку, варто враховувати наявність та доступність якісного інтернет-сигналу в усіх учасників групи, а також можливі перешкоди в доступі до цифрової техніки, зокрема за жорстким розкладом.

Необхідно забезпечити присутність більшості учнів на онлайн-заняттях, доцільно проводити відеоуроки. Для відсутніх необхідно дублювати матеріал відеозаписами (якщо цифрові пристрої та Інтернет доступні) або посиланнями на фрагменти підручників (для безмашинного опрацювання). Навчальні обговорення можуть бути синхронними (із застосуванням відео- чи аудіозв'язку) або асинхронними — відео-, аудіо- чи текстовими конференціями, чатами, форумами. За відсутності інших платформ можна організувати навчальні комунікації в системі обміну миттєвими повідомленнями чи електронною поштою, проте ці засоби більше підходять для індивідуальних консультацій, а не групової діяльності.

Доцільно розробляти графік синхронних онлайн-занять на основі вже затвердженого розкладу на навчальний рік.

Перелік предметів не змінюється, хоча деякі з них цілком реально перенести в повністю асинхронний режим взаємодій. Таким чином, замість щоденних 7 уроків маємо розклад у середньому на 3-4 уроки щодня, доповнені самостійною роботою над навчальними завданнями в асинхронному режимі.

7.5. Зворотній зв'язок

Обов'язковим етапом навчального процесу є надання та отримання зворотного зв'язку, незалежно від того, яку комунікаційну чи навчальну платформу обрано для дистанційного навчання. Зворотний зв'язок може бути автоматизованим (наприклад, аналіз правильності відповідей тесту), або вчитель/ка надає його індивідуально.

Переважає більшість систем організації дистанційного навчання дають можливість не лише виставити певні бали, але й прокоментувати їх. Варто прагнути надавати індивідуальний зворотний зв'язок, навіть за наявності автоматичної перевірки, адже саме таким чином можна повідомити учнів про необхідність повторно переглянути певні фрагменти навчального матеріалу чи вказати на помилковість певної навички.

7.6. Вчителі мають працювати з хмарними сервісами, щоб можна було надавати зворотний зв'язок безпосередньо в учнівській роботі. Так, облікові записи Google та Microsoft (див. "Засоби та інструментарій дистанційного навчання") надають можливість створювати текстові документи, електронні таблиці, презентації, зображення онлайн. Учитель/ка може долучитись до інформаційного продукту, створеного учнем, і прокоментувати окремі фрагменти, або запропонувати ідеї для покращення роботи загалом. Такий спосіб взаємодії простіший, аніж обмін фотографіями чи окремими файлами.

За умов асинхронної організації дистанційного навчання коментарі зворотного зв'язку стають єдиним простором для особистісної взаємодії вчителя/вчительки з конкретним учнем/ученицею, тож ці коментарі мають бути позитивними і спонукати до покращення, а не відлякувати й карати.

Зворотний зв'язок має надаватись так, щоб вчасно зупинити закріплення неправильних практик і спрямувати учня до розвитку необхідних умінь та навичок. Варто відзначати вдалі фрагменти роботи, водночас не уникаючи конструктивної критики, коли є необхідність у корекції.

7.7. Особливості оцінювання і контролю

Повідомляючи учням завдання, окрім чіткої інструкції щодо порядку його виконання, вчитель/ка має повідомити термін, до якого потрібно здати цю роботу. Необхідно надавати учням достатньо часу на виконання завдань, з урахуванням можливих труднощів під час роботи з незнайомими плат- формами, перебоями функціонування інтернету. Важливо не допускати перевантаження учнів завданнями з різних предметів, а дотримуватись збалансованого та узгодженого підходу між усіма вчителями, які працюють у певному класі. Варто пам'ятати, що в дистанційному режимі учням потрібно більше часу, ніж у класі, щоб упоратись із більшістю завдань. Доцільно диференціювати завдання, позначати деякі з них як обов'язкові або рекомендувати їх лише для окремих учнів.

Деяку частину завдань можна не оцінювати, лише фіксувати факт їх виконання. Наприклад, це можна робити у вигляді тесту, запитаннями якого можуть бути задачі зі збірника практичних вправ (учень надсилає власні

остаточні відповіді). Можна укласти інтерактивні вправи, після правильного виконання яких учень отримує кодові слова, з яких потрібно скласти цілу фразу.

7.8. Якщо ж важливо перевірити правильність ходу думок учня, то варто скористатись або синхронним режимом взаємодій, або відеозаписом процесу розв'язання. Можна також скласти тест, у якому потрібно надавати не лише остаточну відповідь, але й проміжні. Такий тест може виконувати не лише контрольну, але й навчальну функцію: якщо учень самостійно не зміг виконати завдання, необхідність виконання покрокових дій спонукатиме до правильного алгоритму роботи.

Доцільно застосовувати методи самоперевірки, а також взаємної перевірки учнів, надаючи їм критерії оцінювання та створюючи середовище коментування робіт (наприклад, у сервісах Google: документах, презентаціях, блогах тощо). Такі форми роботи ефективніші, якщо учні до початку дистанційного навчання мали аналогічний досвід під час уроків.

7.9. Можна скористатись цифровими можливостями перемішування порядку запитань та варіантів відповідей у ході тестування, а також використовувати різні варіанти завдань. Хоча електронні платформи дозволяють налаштувати жорсткі умови прийому завдань (обмеження часу виконання тестів та кількості спроб), не варто ними зловживати, зважаючи на нерівність технічних умов роботи учнів.

Забезпечити абсолютну неможливість плагіату та списування в умовах дистанційного навчання дуже складно, тому варто зосередити зусилля на тому, щоб пропонувати такі завдання, які не можуть бути запозичені в інших — написати власну думку, описати процес розв'язання своїми словами, навести приклад чи дібрати ілюстрацію. Можна створювати галереї робіт учнів — демонстрація власної творчості часто спонукає до більш відповідальної та ретельної підготовки.

7.10. Низький поріг означає, що завдання доступне і досяжне для кожного учня. Ситуація успіху в поєднанні з підтримувальним зворотним зв'язком мотивує до виконання подальших завдань. Висока стеля передбачає, що завдання має кілька рівнів і не обмежує учнів, які можуть зробити більше й краще. Широкі стіни творять простір для власного вибору учня, показують застосовність теми в різних ситуаціях, передбачають творчий підхід до завдання. За умов дистанційного чи змішаного навчання такі завдання найкраще підтримують навчальну мотивацію учнів.

VIII. ПОРАДИ ВЧИТЕЛЯМ-ПРЕДМЕТНИКАМ

8.1. Навчальний матеріал із предметів, який учні мають опрацювати самостійно в умовах віддаленого навчання, об'ємний за обсягом і нерідко складний для опрацювання в домашніх умовах. З огляду на це, кожен учитель має спільно з учнями та їхніми батьками виробити підходи до навчання, контролю та оцінювання результатів навчальної діяльності учнів в умовах карантину.

Найперше слід пояснити учням правила, за якими буде організоване навчання: скільки занять буде проведено впродовж тижня, о котрій годині, в якому режимі працюватимете, куди і як слід відправляти завдання та в які терміни тощо. Інструкції повинні бути конкретними, діти мають розуміти, що в них є чітка дата, до якої треба виконати завдання і надіслати вчителю.

8.2. Педагог має повідомити учням, що основним засобом навчання буде підручник, та домовитися, в якому форматі буде з ними працювати. Також учні можуть скористатися переглядом онлайн-уроків, адже телевізор є майже в усіх. Це потрібно, щоб упевнитися, чи кожен учень буде долучений до навчання й отримає якісні освітні послуги.

Важливо правильно ставити дітям завдання. Вираз «опрацювати параграф» для дитини може нічого не означати. Вимоги мають бути чіткими і зрозумілими учням, а завдання конкретними й однозначними, наприклад: прочитати параграф і сформулювати запитання для розуміння прочитаного, стисло переказати зміст, скласти план теми/твору, подати матеріал у формі таблиці/схеми, дати письмову відповідь на питання тощо.

Потрібно не тільки давати навчальний матеріал учням для опрацювання, а й дбати про об'єктивність результатів, що не менш важливо. Задля цього доцільно збільшувати питому вагу завдань творчого та проблемного характеру, які спонукатимуть учнів міркувати, а не пригадувати й відтворювати знання.

8.3. Співпрацю з учнями треба організувати таким чином, щоб не тільки зацікавити, а й бути впевненим у розумінні та свідомому засвоєнні матеріалу. Для цього підійде формат «поставте запитання вчителю». Якщо учень працює самостійно і йому щось незрозуміло, він пише про це вчителю.

В умовах дистанційного навчання різко зростає питома вага самостійної роботи учнів, що призводить до їх швидкої втомлюваності й, відповідно, погіршення результатів навчання. Завдання вчителя – полегшити опрацювання матеріалу шляхом порад, акцентувати увагу на головному, надавати перевагу усним видам роботи і – головне – зменшити обсяг та кількість завдань.

8.4. ПОЧАТКОВА ШКОЛА

Журнал передбачає фіксацію в ньому факту проведення уроку, видів контролю, домашніх завдань та результативності навчальних досягнень учнів.

Що стосується фіксації факту проведення уроку в умовах дистанційного навчання, то він здійснюється відповідно до календарно-тематичного планування вчителя та розкладу уроків. Якщо розклад не змінився, то записи в журналі не повинні відрізнятися від тих, які були при очному навчанні.

Учителям, які працюють за старими Типовими освітніми програми для 3-4-х класів, варто користуватися для записів у журналі наказом Міністерства освіти і науки України № 412 від 08.04.2015 «Про затвердження Інструкції щодо заповнення Класного журналу для 1–4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів», який ще не втратив чинності.

Учителям, які працюють у новій українській школі, та вчителям пілотних класів для записів у журналі варто додатково користуватися також наказами Міністерства освіти і науки України № 362 від 07.12.2018 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо заповнення Класного журналу учнів першого класу Нової української школи» та № 21 від 09.01.2020 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України [№ 1362](#) від 07.12.2018».

Що стосується фіксації досягнень учнів, то вона здійснюється відповідно до нотаток учителя, які були зроблені в процесі навчання із використанням технологій дистанційного навчання.

У 3–4-х класах бали переносяться в журнал із власних записів та електронних журналів педагога.

Рекомендуємо виставляти тематичні оцінки на підставі контрольних робіт. Оскільки педагоги проводили контрольні роботи у формі тестувань, діагностичних робіт, відповідно цей вид контролю фіксується у журналі.

Оцінювання навчальних досягнень учнів Нової української школи (1, 2 класи та 3 пілотні класи) здійснюється вербально, тому бали в журналі відсутні.

Підсумкове оцінювання здійснюється з урахуванням результатів оцінювання в першому семестрі, січні-березні 2020 року та результатів навчання з використанням дистанційних технологій у період карантинних обмежень. Облік результатів завершального (підсумкового) оцінювання, що здійснюється з урахуванням динаміки зростання рівня навчальних досягнень учня/учениці, фіксується у свідоцтві досягнень.

У 1 класі домашнє завдання не задається та відповідно не фіксується у класному журналі. У 2 класі домашнє завдання є обов'язковим, у графі «Завдання додому» можуть зазначатися пошуково-дослідницькі та творчі завдання.

У 3–4 класах домашні завдання, у разі їх надання, обов'язково фіксуються у класному журналі. У відповідній графі стисло записуються зміст (сторінки підручника, номери задач тощо) та/або спосіб виконання завдання (вивчити напам'ять, повторити, розв'язати тощо). Допускається запис домашнього завдання (назва тексту тощо) мовою навчального предмета (іноземною, національної меншини).

На вихідні, святкові та канікулярні дні домашнє завдання не задається та відповідно не фіксується у класному журналі.

Річна оцінка виставляється з урахуванням результатів оцінювання за I та II семестри та відображається в журналі.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України № 463 від 30.04.2020 «Про звільнення від проходження Державної підсумкової атестації учнів, які завершують здобуття початкової та базової загальної середньої освіти

у 2019/2020 навчальному році» учнів 4-х класів необхідно звільнити від ДПА, а в журналі після річної оцінки у графі «ДПА» зробити запис «звільнений (а)».

Оскільки журнали будуть заповнюватися після закінчення карантину за певним графіком, встановленим адміністрацією закладу освіти, рекомендуємо не поспішати, обговорити із заступником директора проблемні моменти і лише після цього приступати до заповнення журналу.

8.5. УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА

Навчальною програмою з української мови та літератури передбачено різні види навчальних та контрольних робіт (вправи, твори, перекази, тести, вірші напам'ять), які потрібно перевірити й оцінити. Організація виконання і контролю їх під силу навіть тим учителям, які не працюють на платформах дистанційного навчання, але мають засоби інтернет-зв'язку, зокрема телефон. Про це докладно йдеться в листі Міністерства освіти і науки України № 1/9-213 від 16.04.2020 «Щодо проведення підсумкового оцінювання та організованого завершення 2019/2020 навчального року».

Для вчителів/учнів, які не володіють технологіями дистанційного навчання або не мають відповідних технічних ресурсів чи інтернет-зв'язку, можуть скласти труднощі такі види контрольного оцінювання, як диктант, усний твір, зошит.

Контрольний диктант.

Можливі такі варіанти написання:

Варіант 1. Текст диктанту вчитель читає учням у вайбер-групі або використовує скайп. Після написання і перевірки диктанту учні відправляють роботу вчителю на його пошту.

Варіант 2. Учитель відправляє на телефони учням текст диктанту, який потрібно відредагувати, наприклад, вставити пропущені букви, знайти і виправити помилки, зняти риску тощо. Учні редагують написане і відправляють роботу вчителю.

Варіант 3. Текст диктанту як записане голосове повідомлення надсилається учням на телефони, вони пишуть диктант і повертають для перевірки.

Важливо у кожному з варіантів регламентувати час роботи, щоб забезпечити самостійність виконання завдань. Звичайно, рівень об'єктивності за таких підходів буде значно нижчим.

Усний твір як вид контрольної роботи.

Специфіка цього виду контролю полягає в тому, що вчитель має оцінити живе мовлення учнів. Якщо в класі до 10 учнів, зробити це можна в телефонному режимі по кілька прослуховувань на день. Коли ж учнів багато і вчитель фізично не в змозі вислухати кожного, доцільними будуть голосові повідомлення, записані учнями й відправлені вчителю.

Зошити.

За дистанційного навчання зошити не втратили свого призначення, в них учні й надалі продовжують виконувати завдання. Проблема в іншому – як

перевірити й оцінити зошит. Фотографувати сторінки й відправляти вчителю – справа неефективна й клопітка. Більш доцільно поставити оцінку за зошит на основі вправ, що їх учень виконував та надсилав учителю для перевірки й оцінювання.

Якщо і такі варіанти не є можливими для використання, діти вчать за підручниками та консультуються з учителем за допомогою телефону, а твори/зошити здають на перевірку після завершення карантину.

Рекомендації щодо заповнення класного журналу.

Записи в класному журналі на сторінці «Зміст уроку» робляться *відповідно до календарно-тематичного плану та розкладу уроків* із позначкою в дужках «дистанційно».

Види домашніх завдань і форми їх запису залежать від специфіки організації навчання кожним учителем, наприклад: сформулювати три запитання за змістом параграфа №..., виконати вправу №...; прочитати оповідання і скласти план до нього; дати письмову відповідь на запитання «...»; переглянути відеоурок тощо.

Оцінки, отримані учнями за навчальні та контрольні роботи, а також за зошити і вірші, виставляються на відповідній сторінці журналу. Кількість навчальних робіт, які оцінюються із занесенням результатів у класний журнал, доцільно мінімізувати з метою уникнення перевантаження учнів.

Тематичні, семестрові та підсумкові оцінки виставляються відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України. Учні, які не мають результатів поточного оцінювання з об'єктивних причин, можуть бути оцінені за результатами проведення семестрової контрольної роботи. Тематичні та семестрові підсумкові роботи, проведені в умовах дистанційного навчання, записуються в класному журналі без зазначення дати їх проведення.

8.6. ІНОЗЕМНІ МОВИ

Із метою виконання навчальних програм з іноземних мов у 2019/2020 навчальному році, враховуючи особливості навчання з використанням дистанційних технологій, рекомендуємо акцентувати увагу на таких аспектах:

- об'єднання навчальних тем;
- використання міжпредметних зв'язків, оглядового або самостійного вивчення окремих тем;
- організація самоосвітньої діяльності учнів;
- інтеграція вивчення певних тем у межах інших навчальних предметів;
- щоденне онлайн-консультування учнів;
- упровадження технологій дистанційного навчання.

Об'єднання навчальних тем. Відповідно до Державного стандарту загальної середньої освіти та чинних навчальних програм Міністерства освіти і науки України з іноземних мов рекомендуємо скоротити навчальний час на опрацювання тематики таких сфер спілкування:

- особистісної (я, моя сім'я, мої друзі) на усіх етапах навчання;

– публічної (країнознавчий матеріал) про Україну та країни, мова яких вивчається, та теми регіонального компонента навчальних планів в основній та старшій школі;

– освітньої (шкільне життя) на всіх етапах навчання.

Навчальна програма з іноземної мови є рамковою, а отже, не обмежує діяльності вчителів у виборі порядку вивчення та змісту кожної теми. Деякі теми можуть вивчатись інтегровано, наприклад, «Відпочинок і дозвілля» + «Подорож», або «Подорож» + «Країни, мова яких вивчається».

При корекції календарно-тематичного планування слід здійснювати об'єднання навчальних тем з урахуванням вікових, психолого-фізіологічних особливостей учнів та рівня сформованості комунікативної компетенції.

Мовний інвентар є орієнтовним і добирається відповідно до комунікативної ситуації, потреб учнів та принципу концентричного навчання. Він не є метою навчання, тому й не розглядається як окремі лексичні або граматичні теми. У зв'язку з цим, а також із великою різноманітністю вітчизняних та автентичних навчально-методичних комплексів, що використовуються для навчання іноземних мов, та відмінностями, зумовленими авторськими методиками, неможливо визначити, які саме теми в цей період мають бути опрацьовані дистанційно, та надати єдині рекомендації щодо їх опрацювання. Окреслене вимагає виваженого підходу до вибору технологій і методів взаємодії з учнями, які б мотивували їх, були їм цікавими, й, головне, забезпечували формування ключових компетентностей здобувачів освіти.

Організація самоосвітньої діяльності учнів.

Можлива з урахуванням вікових та психолого-фізіологічних особливостей учнів шляхом розміщення завдань, запропонованих для самостійного опрацювання, на сайтах закладів загальної середньої освіти.

Скорочення кількості годин, відведених на повторення програмового матеріалу та для узагальнення вивчених тем.

Відповідно до Державного стандарту та діючих навчальних програм МОНУ з іноземних мов, рекомендуємо скоротити навчальний матеріал із повторення тем; внести зміни до календарно-тематичного планування, скоротивши кількість уроків, відведених на вивчення теми, та уроки з узагальнення й систематизації знань з теми.

Види і типи контролю.

Рекомендуємо не скорочувати види фронтальних контрольних робіт, визначених навчальними програмами. Під час поточного контролю надавати перевагу тестовим завданням, виконання яких займає не більше 15 хвилин навчального часу. Не ущільнювати 4 види семестрового контролю.

Спілкування з учителем за видами мовленнєвої діяльності: розуміння мови на слух, читання, використання мови та письмо. Рекомендуємо учителям надати учням зразки тестів із коментарями, що допоможе їм усвідомити та поетапно простежити перебіг роботи над завданнями, а тренувальні тестові завдання

дадуть можливість сформулювати навички виконання тестових завдань усіх типів; ознайомити учнів із загальними стратегіями виконання тесту заданого формату та запропонувати детальні практичні поради щодо тактики, спрямованими на успішне виконання завдань тесту; використовувати завдання чотирьох форм: завдання на встановлення відповідності, завдання з вибором однієї правильної відповіді, завдання на заповнення пропусків у тексті та завдання із розгорнутою відповіддю.

Використання резервних годин навчальної програми

Здійснити корекцію планування, скоротивши резервні уроки для засвоєння програмового матеріалу.

Онлайн-консультування учнів.

Запровадити у закладах загальної середньої освіти онлайн-консультування учнів відповідно до складеного розкладу занять на період обмеження освітнього процесу. У нагоді учням також можуть стати онлайн-курси, навчально-методичні онлайн-комплекси, безкоштовні онлайн-платформи для підготовки до ЗНО BeSmart, Prometheus, iLearn та освітній портал Akademia.in.ua.

Упровадження елементів дистанційного навчання

Для ефективного опрацювання учнями тем, передбачених для дистанційного навчання, слід застосовувати інтернет-ресурси, які сприятимуть забезпеченню формування навичок та вмінь читання, говоріння, аудіювання та письма.

Доцільним є проведення «електронних уроків», під якими слід розуміти набір навчальних матеріалів в електронному вигляді, що включає зміст уроку, завдання та вправи, демонстраційний матеріал, додаткові відомості з теми уроку, оформлені у вигляді окремих файлів. До матеріалів уроку рекомендовано додавати завдання практичного спрямування, які дають можливість учням краще зрозуміти навчальний матеріал та слугуватимуть формуванню життєвих компетентностей.

При дистанційному навчанні оцінюються домашні роботи (фото, скріншоти тощо), роботи учнів у Google Classroom, перевіірочні роботи з використанням Google Forms, онлайн-тести, творчі роботи, проєкти (не менше одного на навчальний рік).

Рекомендовано проводити онлайн-уроки (за допомогою платформи Zoom та інших), де вчитель може представити матеріал, роз'яснити завдання та відповісти на запитання учнів. Також учням слід надсилати корисні посилання на інтернет-джерела з відеоуроками, презентаціями, лексико-граматичними вправами тощо.

Рекомендуємо орієнтовну структуру дистанційного заняття (з використанням можливостей Google Classroom):

1. Вступ. Умотивуйте активну діяльність школярів, використавши гачок для привернення уваги (lesson hook). Це може бути реакція на візуальне джерело –

ілюстрацію, фото; цікава цитата або жарт; запитання дня (усно або письмово); таємничий предмет тощо.

2. Презентація вчителя. Подайте учням новий матеріал, використовуйте елементи візуалізації (короткі відео, відеопрезентації, презентації з аудіосупроводом тощо). Проводьте керовану діяльність, спонукайте учнів ставити запитання.

Коментар:

- Якщо записуєте власні відео, робіть їх короткими та поєднуйте з практичними вправами (деякі учні сьогодні й так забагато часу проводять у віртуальному світі). Для запису коротких відео можна скористатися безкоштовними платформами Loom або Zoom.

- Розкривати нову тему, давати нові знання, провокувати думки можна, використовуючи: тематичний контент Youtube (тематичні відео, короткі ролики, освітні канали, фільми BBC або National Geographic та ін.); інфографіку; аудіокниги або підкасти, інтерв'ю з цікавими людьми.

3. Інтерактивні заходи: мозкова атака (користуйтесь Padlet й іншими ресурсами); ігри (за допомогою Kahoot, Quizlet, Jeopardy Labs та інших); аудіювання, перегляд відео тощо.

4. Рефлексія та закінчення: зворотний зв'язок, анкетування учнів, самооцінювання учнів, «вихідний квиток» – підсумки вивченого за день тощо.

Самостійна робота

Знайдіть в Інтернеті матеріали для організації самостійної роботи учнів (відео, аудіо, інтерактивні завдання, тренажери) або створіть контент самостійно. Також можна започаткувати та вести дискусійні форуми, чати (окрім текстового чату рекомендуємо використовувати можливості голосового чату, який дозволяє спілкуватися за допомогою голосу, що під час вивчення іноземної мови в дистанційній формі є дуже важливим); залучати учнів до роботи над проєктами (індивідуально, у парі чи групі).

Учителям іноземних мов, які викладають у початковій школі, можна використовувати аудіододатки, інтерактивні онлайн-додатки до підручників, за якими навчаються учні. У зручний для вчителя та учнів спосіб можна надіслати завдання та додати короткі відео (це можна зробити з будь-якого сучасного мобільного пристрою) з поясненням нового матеріалу, інструкціями до наданих завдань та прикладами виконання. Варто також пам'ятати, що формування первинних навичок письма в 2 класі відбувається на основі відтворення зразків, заповнення пропусків у словах та реченнях, підписів малюнків, заповнення таблиць та схем словами, складання й запису речень за аналогією, написання елементарних повідомлень за зразком. Цьому мають сприяти завдання та вправи з підручника та зошита, а також діяльність, представлена у вигляді міні-проєктів» (додаток до листа Міністерства освіти і науки України № 1/11-5966 від 01.07.2019 «Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2019/2020

навчальному році»); надавати учням завдання, відповідні віковим особливостям, та не перевантажувати учнів письмовими завданнями.

Слід пам'ятати, що своєчасний зворотний зв'язок від учителя – це ключовий елемент будь-якого навчання, зокрема й дистанційного. Якщо учні не розуміють тему, виконують завдання з великою кількістю помилок, не розуміють, як виконати завдання, учителю слід навести приклади, надати роз'яснення, уточнювальні інструкції, додаткові матеріали, провести онлайн-консультацію.

Основними видами оцінювання з іноземної мови є: поточне, тематичне, семестрове, річне оцінювання та підсумкова державна атестація.

Основною ланкою в системі контролю з іноземних мов у закладах освіти є поточний контроль, що проводиться систематично з метою встановлення правильності розуміння навчального матеріалу й рівнів його оволодіння та здійснення корегування щодо застосовуваних технологій навчання. Основна функція поточного контролю – навчальна, отож питання, завдання, тести мають бути спрямовані на закріплення вивченого матеріалу й повторення пройденого.

Тематичне оцінювання проводиться на основі поточного оцінювання. Окремого оцінювання для виставлення тематичних оцінок не передбачено. Під час виставлення тематичного балу результати перевірки робочих зошитів не враховуються.

Семестровий контроль знань учнів 3–11 класів з іноземної мови зазвичай здійснюється з чотирьох видів мовленнєвої діяльності: читання, аудіювання (рецептивні вміння), письма та говоріння (продуктивні вміння). Завдання для проведення семестрового контролю складаються на основі програми, охоплюють найбільш актуальні розділи й теми вивченого матеріалу, розробляються вчителем з урахуванням рівня навченості.

Річну оцінку виставити з урахуванням досягнень у I семестрі, тематичного оцінювання, яке здійснюється на основі поточного під час дистанційного навчання та двох контролів вищезазначених видів мовленнєвої діяльності у II семестрі. При відновленні навчального процесу у 2020/2021 навчальному році приділити максимальну увагу розвитку знань, умінь та навичок усного мовлення й аудіювання. За умови відповідного технічного забезпечення можна провести контроль аудіювання та усного мовлення у синхронному режимі, використовуючи відеоінструменти Skype, Zoom, або в асинхронному режимі – на платформах Moodle, Google classroom та ін.

Тематичні та підсумкові роботи, які проведені в умовах дистанційного навчання, записуються в журналі без зазначення дати їх проведення.

Для учнів 1, 2 і 3 пілотних класів НУШ застосовується формувальне та підсумкове оцінювання. Мета формувального оцінювання полягає не у перевірці та контролі, а у встановленні зворотного зв'язку вчителя з учнями. Формувальне оцінювання передбачає надання учням підтримки, допомоги, відзначення їх успіхів, аналізу помилок, планування подальшої роботи. Завершальне

підсумкове оцінювання здійснюється шляхом заповнення свідоцтва досягнень учнів за результатами виконаних ними робіт та спостережень. Форми щоденників спостережень, орієнтовні шкали для самооцінювання, бланки свідоцтв досягнень подано у таких документах:

- наказ МОН України № 924 від 20.08.2018 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 1-х класів»;

- наказ МОН України № 1154 від 27.08.2019 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 2-х класів»;

- наказ МОН України № 1/9-513 від 14.08.2019 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 3-х класів».

8.7. ІСТОРІЯ, ПРАВОЗНАВСТВО, ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА

Рекомендуємо організувати закінчення навчання учнів 5–11 класів з історії України, всесвітньої історії, правознавства (9 клас) та громадянської освіти (10 клас) відповідно до календарних планів на II семестр 2019/2020 навчального року.

Під час організації освітнього процесу з використанням дистанційних технологій навчання підсумкове оцінювання (тематичне, семестрове та річне) необхідно здійснити віддалено, із використанням цифрових технологій для всіх здобувачів освіти (на платформах Googleclassroom, Naurok, Moodle за вибором вчителя та з урахуванням можливостей учня із використанням відеоінструментів Skype, Zoom тощо).

Учителям історії рекомендуємо використовувати безкоштовний сервіс онлайн-тестів «На Урок» для повноцінної дистанційної перевірки знань, які здобули учні під час самостійної роботи. Система сама оцінить роботу за 12-бальною шкалою та у відсотках і так само миттєво підрахує загальну кількість балів за кожне завдання. Учителі зможуть переглянути відповіді кожного учня зокрема або загалом проаналізувати роботу всього класу, залежно від того, які задачі були поставлені. Бібліотека тестів знаходиться за посиланням <https://naurok.com.ua/test>

Тести для тематичного оцінювання навчальних досягнень учнів з інтегрованого курсу «Всесвітня історія. Історія України, 6 клас» (автори тестів та завдань – Петро Мороз та Ірина Мороз) розміщені на сайті інтернет-підтримки підручника, який адаптовано для дистанційного навчання. Скористатися ними можна за посиланням <https://sites.google.com/.../hist-world-and-ukraine-grade.../T-1>

Учителям основ правознавства рекомендуємо скористатися завданнями для тематичного оцінювання учнів з адміністративного й кримінального права за посиланням <https://drive.google.com/.../1pu2yO5Rco8hxeS1ZwB7uXPd6X.../view>

Розробки містять надлишкову кількість завдань різного типу, що дасть змогу вчителям вибрати ті, які будуть посильні їхнім учням.

Із методичними матеріалами (запитання для учнів, кейс та листок самооцінювання) для вчителів громадянської освіти можна ознайомитися за посиланням https://drive.google.com/.../1ECszwh0KCOOAQzShzm_AAo7wD.../view...

Під час визначення структури і форм підсумкового оцінювання варто орієнтуватися на освітню програму, навчальний план, вікові особливості учнів, їхній фізичний, психічний та інтелектуальний розвиток, запобігаючи емоційному, ментальному та фізичному перевантаженню учнів.

Оцінювання навчальних досягнень учнів варто здійснювати відповідно до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів з предмета. При дистанційному навчанні оцінюються домашні роботи (фото, скриншоти тощо), роботи учнів у GoogleClassrooms, перевірочні роботи з використанням Google Forms, онлайн-тести, практичні роботи, групові або індивідуальні проекти (фотозвіт, відеозвіт, презентація), есе тощо.

8.8. МАТЕМАТИКА

Семестрове оцінювання з математики здійснюється на підставі тематичних оцінок, отриманих учнями під час дистанційного навчання та до його початку. При виставленні тематичної оцінки враховуються всі види навчальної діяльності, що підлягали оцінюванню впродовж вивчення теми.

Нагадуємо, що основними видами письмових робіт з природничо-математичних дисциплін є:

- розв'язування задач і вправ;
- складання таблиць, схем тощо;
- виконання проєктів;
- самостійні та контрольні роботи.

Згідно з рекомендаціями МОН України оцінка за ведення зошитів з математики виставляється у класний журнал, але не враховується при виведенні тематичної. Але зважаючи на те, що під час карантину перевірка зошитів не здійснювалась, оцінки за ведення зошитів за цей період на сторінках класних журналів не виставляються.

З урахуванням того, що в окремих закладах освіти у поточному навчальному році частина уроків не була проведена у зв'язку з карантином у зимовий період, та труднощами, пов'язаними з охопленням дистанційним навчанням усіх учнів, можливим є об'єднання окремих тем навчальної програми та відповідно зменшення кількості тематичних.

Нормативними документами щодо вивчення математики не передбачено виставлення семестрової оцінки як середнього арифметичного поточних оцінок. При виставленні семестрової оцінки слід урахувати динаміку особистих навчальних досягнень учнів із предмета, важливість теми (тривалість її

вивчення, складність змісту, ступінь узагальнення матеріалу тощо), але завжди на користь учня.

Річне оцінювання здійснюється на основі семестрових оцінок з математики.

8.9. ГЕОГРАФІЯ

Оцінюючи учнів із географії дистанційно, вчитель передусім повинен ураховувати матеріально-технічні можливості освітньої комунікації: наявність електронної пошти, платформ дистанційного навчання, сайту заклад освіти, блогу вчителя, можливість організації спільноти в соціальних мережах тощо.

Варто забезпечити двосторонній зв'язок: не тільки отримувати від учнів виконані завдання, а й надавати їм свій коментар, зауважуючи, що виконано добре, а над чим варто попрацювати.

Для поточного оцінювання учнів із географії вчитель може використовувати завдання Всеукраїнської школи онлайн, підручників із географії, самостійних та практичних робіт, досліджень, контрольної роботи. За результатами поточного та тематичного оцінювання вчитель виставляє підсумкову оцінку за семестр.

У випадку, якщо учні з певних об'єктивних причин не мають поточних оцінок, то вони можуть бути оцінені за підсумками семестрової контрольної роботи.

8.10. ПРИРОДОЗНАВСТВО, БІОЛОГІЯ, ЕКОЛОГІЯ, ОСНОВИ ЗДОРОВ'Я

Записи в класному журналі на сторінці «Зміст уроку» робляться відповідно до календарно-тематичного плану та розкладу уроків із позначкою в дужках (дистанційно).

Види домашніх завдань і форми їх запису залежать від специфіки організації навчання кожним учителем, наприклад: переглянути онлайн-уроки, навчальне відео, вивчити параграф і дати відповіді на питання, заповнити таблицю, виконати тести, провести дослідження, виконати проєкт, виконати завдання в зошитах із друкованою основою тощо. Якщо домашня робота виконується з використанням сучасних навчальних платформ, онлайн, тоді учні відразу отримують оцінки. Лабораторні дослідження та роботи, практичні роботи з біології можна замінити домашнім експериментом з обов'язковим дотриманням техніки безпеки. Доречно запропонувати учням завдання домашнього експерименту, які є в підручниках у кінці параграфів, або запропонувати власне дослідження з урахуванням рівня навченості дітей. Фото виконаних письмових робіт учні можуть надсилати на вайбер, блог чи сайт учителя.

Проведення семестрової (річної) контрольної роботи програмами з природознавства, біології та екології не передбачено.

Із біології та екології обов'язковою є одна письмова тематична контрольна робота на семестр. Тематична контрольна робота проводиться відповідно до календарно-тематичного планування. Тематична оцінка виставляється з урахуванням поточних оцінок за різні види навчальних робіт, у тому числі

лабораторні (практичні) роботи. Із метою запобігання перевантаженню учнів не рекомендується проведення тематичної контрольної роботи в кінці семестру.

Проведення тематичної, семестрової (річної) контрольної роботи з основ здоров'я не передбачено, оскільки основним об'єктом оцінювання є вміння, навички, мотивація, реальна поведінка учнів щодо збереження і захисту життя та зміцнення здоров'я.

8.11. ХІМІЯ

Рекомендуємо проводити уроки дистанційно і задавати домашні завдання відповідно до календарно-тематичного планування, щоб після виходу з карантину записати відповідну кількість уроків на сторінці «Зміст уроку», вказати теми та інші види діяльності (самостійна, лабораторна, практична, контрольна робота тощо) із зазначенням в дужках (дистанційно). Зміст домашнього завдання може бути таким: переглянути онлайн-уроки, надіслане вчителем відео, опрацювати певний параграф, виконати тести, письмові завдання, провести дослідження, виконати проєкт тощо.

Визначальним в оцінюванні рівня навчальних досягнень здобувачів освіти є особистісні результати пізнавальної діяльності, в яких відображаються загальнопредметні компетентності, набуті в процесі дистанційного навчання з хімії. При оцінюванні навчальних досягнень потрібно звернути увагу на виконання практичних робіт, лабораторних дослідів, адже практичні роботи як вид учнівського експерименту виступають важливим методом навчання хімії. Не менш важливим є вміння розв'язувати задачі з хімії, де поєднується теорія з практикою, активізується розумова діяльність учнів у процесі вивчення основ хімії. Розв'язування хімічних задач – важливий аспект оволодіння основами науки хімії.

Учителі, які працюють із зошитами з друкованою основою, можуть рекомендувати учням виконувати роботи, що прописані в цих зошитах. Фотографії з виконанням письмових робіт учні можуть надсилати на вайбер, блог чи сайт учителя. Учитель може скласти гугл-форми для кожної паралелі та дізнатися про труднощі, проблеми, які виникали у дітей під час навчання з використанням технологій дистанційного навчання, проводити онлайн-консультації.

8.12. ФІЗИКА ТА АСТРОНОМІЯ

Оцінювання результатів навчальної діяльності з фізики та астрономії здійснюється відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України.

Учитель під час дистанційного навчання дає домашні завдання відповідно до календарно-тематичного планування. Тому після виходу з карантину педагог записує в журнал кількість уроків відповідно до календарно-тематичного плану та розкладу уроків, на сторінці «Зміст уроку» вказує теми (самостійна, лабораторна, практична, контрольна робота) із зазначенням у дужках (дистанційно). Лабораторні роботи з фізики рекомендуємо замінити домашнім

експериментом. Учні звітують про виконання такої роботи у вигляді фотозвіту чи відеозвіту тощо. Робота учня оцінюється вчителем.

Тематичні контрольні роботи вчитель проводить відповідно до календарного планування з урахуванням особливостей дистанційного навчання.

Підсумкових семестрових робіт проводити не потрібно.

Оцінки за семестр виставляються на основі тематичних, відповідно оцінки за рік – на основі семестрових.

Наголошуємо, що учні повинні виконати передбачені програмою лабораторні та експериментальні роботи. Оскільки у них відсутнє обладнання, то дані роботи вони виконують за малюнками з контрольних завдань зошитів для лабораторних чи експериментальних робіт відповідного класу.

8.13 ІНФОРМАТИКА

Під час карантину вчитель має право ущільнювати навчальний матеріал, зменшувати кількість годин на вивчення тем і відповідно може зменшуватися кількість практичних робіт та тематичних оцінок, головне – перевірити вміння та навички, які мають набути учні відповідно до програм.

Учитель під час дистанційного навчання дає завдання учням для опрацювання відповідно до календарно-тематичного планування. Записи в колонці «Домашнє завдання» можуть бути такими: прочитати параграфи підручника, переглянути навчальне відео, опрацювати або створити опорну схему чи конспект, виконати практичну роботу, виконати тести, відповісти на питання тощо.

Завдання під час дистанційного навчання мають бути вдвічі легші за ті, які даються в офлайн. При дистанційному навчанні оцінюються фото, скриншоти конспектів, ехе-файли програм, практичні роботи учнів, перевірочні роботи з використанням GoogleForms або інші інтерактивні завдання (платформи «ІТ книга», «На Урок», «Всеосвіта», Trello-дошки, Classroom та інші), проєкти, фотозвіт, відеозвіт, презентація тощо.

Стосовно контролю: якщо учнівські роботи, які вчитель отримав через електронну пошту, вайбер, чат, дистанційні платформи, тести, онлайн-тести на дистанційних платформах тощо він може оцінити, то оцінки варто виставити за цей вид діяльності в журнал.

Не рекомендуємо вчителям ставити бали низького рівня, якщо учні не надіслали завдання, необхідно заохочувати учня, з'ясувати причину невиконання і надати йому можливість відпрацювати матеріал.

Відповідно до Інструкції з ведення класного журналу учнів 5–11(12)-х класів необхідно виставити тематичні, підсумкову оцінки та обов'язково інформувати учня через електронну пошту, вайбер, чат тощо.

8.14. МИСТЕЦТВО

Навчаючи мистецтву дистанційно, вчителю не варто намагатися відтворити свій звичний урок. Натомість, із метою недопущення перевантаження учнів, можна запропонувати їм виконати одне-два цікавих творчих завдання,

адже місія вчителя – сприяти зростанню в учнів інтересу до мистецтва, стимулювати до самостійної художньо-пізнавальної та творчої діяльності з метою самореалізації та саморозвитку.

Обираючи завдання, важливо враховувати не лише вікові особливості учнів, а й їхні мистецькі вподобання.

Молодші школярі з радістю відгукнуться на пропозицію вчителя розучити пісню та виконати її з рухами, придумати ритмічний супровід до знайомої мелодії, вигадати хореографічну мініатюру чи виконати пластичну імпровізацію, слухаючи музичний твір.

Що стосується образотворчої діяльності учнів у період карантину, то варто згадати про нетрадиційні техніки малювання, адже вони дають можливість відійти від стереотипів, надати дитині максимальну свободу в її образотворенні. Нетрадиційні техніки досить прості в технічному плані, тому діти легко їх засвоюють і отримують задоволення від результатів. Такі техніки дають учням унікальні можливості для експериментування, пошуків образів, сміливих втілень на папері незвичайних фантазій, вражень, думок.

Підліткам будуть до снаги сучасні руханки, ритмічні вправи з використанням «звучних жестів», пен-таппінг, степ руками чи біт бокс. Вони з цікавістю виконають асоціативну композицію за мотивами улюбленого музичного твору; обов'язково відгукнуться на пропозицію стати іміджмейкерами; залюбки створюватимуть дизайн одягу, інтер'єру, машин тощо; опанують мистецтво графіті; спробують себе у фотомистецтві.

Старшокласникам варто запропонувати представити результати власної практичної художньо-пізнавальної та творчої діяльності у вигляді презентацій індивідуальних проєктів, результатами яких можуть бути: макет архітектурної споруди, тематична газета, плакат, афіша, фоторепортаж, карта подорожі Україною, мультимедійна презентація, збірка аудіо- чи відеоматеріалів, паперова мозаїка, ескіз вітража, супрематична композиція, ікебана, колаж, інсталяція, копія відомої картини тощо. Теми проєктів обираються старшокласниками спільно з учителем відповідно до програми та з урахуванням індивідуальних потреб та інтересів учня.

Формою перевірки інформаційно-пізнавальної діяльності здобувачів освіти з мистецтва можуть бути відгадування або створення кросвордів, вирішення завдань на встановлення відповідностей між поняттями, доповнення або створення схем, таблиць, опрацювання текстів із прихованими помилками, створення опорного конспекту у вигляді «асоціативного куща», головним словом якого може бути вид мистецтва (живопис, кіно), мистецький стиль (бароко, модернізм), мистецька персоналія (Т. Шевченко, І. Миколайчук), назва країни (Єгипет, Індія) тощо.

Важливо, щоб усі вказані вище завдання та види діяльності мали обов'язковий зворотний зв'язок. Варто попросити учнів «ділитися» з вами

власними мистецькими здобутками, надсилаючи фото, відео, аудіофайли засобами електронного зв'язку.

Із метою активізації роботи учнів, максимального залучення їх до творчості доцільно організовувати дистанційні конкурси, віртуальні виставки, мистецькі квести, творчі флешмоби, використовуючи сайт закладу освіти, сторінку у фейсбуці, вчительський блог чи групи у вайбері.

Нагадуємо, що підсумкова оцінка за семестр з предметів художньо-естетичного циклу для здобувачів освіти 5–11 класів виставляється за результатами поточного оцінювання з урахуванням оцінок, здобутих до початку карантину. Наголошуємо, що написання контрольних робіт із предметів мистецької освітньої галузі є неприпустимим.

Оцінювання мистецьких здобутків учнів у період дистанційного навчання має ґрунтуватися на принципах диференціації та індивідуалізації. Надзвичайно важливо вчителю об'єктивно, але водночас і гуманно (не пригнічуючи особистість дитини) оцінити тих, хто не має матеріально-технічних ресурсів чи інших можливостей повноцінно та якісно працювати у період карантину. Для таких учнів слід продумати та запропонувати альтернативні завдання.

З огляду на ситуацію, що склалася, кількість робіт, раніше передбачених учителем для поточного оцінювання, варто оптимізувати з метою недопущення перенавантаження учнів.

Учні, які не мають результатів поточного оцінювання з об'єктивних причин, можуть бути оцінені за результатами проведення тестової роботи за допомогою тестових технологій.

Нагадуємо, що система оцінювання навчальних досягнень у мистецькій освітній галузі ґрунтується виключно на позитивному ставленні до кожного учня; оцінюється не рівень його недоліків і прорахунків, а рівень особистісних компетенцій – узагальненого результату в порівнянні з його попередніми досягненнями.

8.15. ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ

В умовах карантину виникла потреба у виконанні таких практичних робіт та міні-проектів, які сприяли б не тільки реалізації навчальних програм, а й дозволили б забезпечити життєдіяльність родини. Це уроки-практикуми з кулінарії, проекти з розділу «Основи побутової діяльності», виготовлення виробів до календарних свят тощо.

Проведене оцінювання результатів дистанційного навчання учнів не може бути визначальним при здійсненні наступного підсумкового (семестрового) оцінювання.

8.16. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА ПРЕДМЕТ «ЗАХИСТ ВІТЧИЗНИ»

Виставляти підсумкові оцінки з фізичної культури та предмета «Захист Вітчизни» необхідно за результатами I семестру та з урахуванням оцінок, отриманих до початку карантину. Якщо учні під час карантину виконували завдання, то відповідні результати також слід враховувати. Не варто вимагати

виконання завдань із цих дисциплін у разі відсутності в учнів технічних можливостей щодо їх виконання.

8.17. Заклади освіти, які у 2016 році врахували методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо викладання предмета «Захист Вітчизни» та передбачали проведення військово-польових зборів після 10 класу, цього року можуть організувати їх проведення восени 2020 року.

Закладам освіти, в яких було передбачено проведення військово-польових зборів під час вивчення предмета у 10–11 класі, рекомендуємо у зв'язку із ситуацією, що склалася, провести оцінювання військового навчання шляхом автоматичного виставлення оцінки за підсумками поточних оцінок упродовж року або провести онлайн-тестування за темами військово-польових навчань.